

God man och förvaltare

Information om innebörden i uppdragen och om hur man kommer igång.

I varje kommun

skall enligt lag finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd vars uppgift är att utöva tillsyn över gode mäns, förvaltares och förmyndares (för omyndiga barn) förvaltning.

Tillsynen avser att i möjligaste mån hindra rättsförluster för personer som själva inte kan tillvarata sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, t.ex. äldre, sjuka, handikappade eller underåriga/omyndiga.

Överförmyndaren är en förvaltningsmyndighet som väljs av kommunfullmäktige i Täby för en mandatperiod om 4 år. Överförmyndaren kontrolleras i sin tur av länsstyrelsen och av JO.

Våra lagrum:

- Föräldrabalken
- Förmyndarskapsförordningen
- Förvaltningslagen
- Offentlighets- och Sekretesslagen
- Ärvdabalken
- Äktenskapsbalken
- m.m.

Överförmyndaren i Täby

expeditionstid: måndag-fredag, 9 – 12

överförmyndare, Claes Gillberg
överförmyndarens ersättare, Johan Pohl
handläggare, Curt Ögren
assistent, Inger Lindholm

telefon: växel 08-55 55 9000
direktval 08-55 55 9677
fax 08-55 55 9129

e-post: overformyndaren@taby.se

postadress: 183 80 Täby

besöksadress: Stationsvägen 13
Roslags-Näsby

Godmanskap

I Föräldrabalken 11:4 står det: ” Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med (= två kriterier erfordras) att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne ”

En god man blir ställföreträdare för den, huvudmannen, som inte själv kan tillvarata sina intressen.

Observera att huvudmannen har kvar hela sin rättsliga handlingsförmåga.

Behov av god man kan även uppstå när den enskilde blir delägare i ett dödsbo, inte kan förvalta sina tillgångar eller när det föreligger risk för att någon missbrukar den enskildes förtroende.

Ansökan om god man kan göras av den enskilde, av make/sambo, barn eller närmaste släktingar.

Anmälan om behov av god man kan göras av kurator vid sjukhus eller kommunens biståndshandläggare och vid anmälan till överförmyndaren ska kurator/handläggare bifoga en social utredning som visar av vilka skäl god man behövs.

Om möjligt ska en egen ansökan från den enskilde bifogas. När den enskilde inte kan teckna en egen ansökan behövs ett speciellt läkarintyg för godmanskap.

En person som kan utses till god man ska enligt lagen vara ”rättrådig” och erfaren och får, förstås, inte själv ha en instabil ekonomi.

Åtagande ska inges skriftligen och ska styrkas med intyg om lämplighet.

Ärendet kompletteras med **uppgifter om släkt** och **ytrande/samtycke** från närmaste anhöriga. Överförmyndaren kan efter egen prövning inge en ansökan till tingsrätten.

När tingsrätten beslutat om anordnande av godmanskap och förordnat den gode mannen utfärdar överförmyndaren ett **registerutdrag**, som är den legitimation som visar att och i vilka delar den gode mannen företräder huvudmannen.

Gode mannens uppgifter

”**Bevaka rätt**” innebär att det är den gode mannen som för sin huvudmans talan och t.ex. ansöker om vård, stöd och bistånd

”**Sörja för person**” innebär att god man ska känna ansvar för huvudmannens tillstånd och att huvudmannen får den vård, tillsyn, omsorg och stimulans som han kan ha behov av.

Det är viktigt att alltid verka till gagn för huvudmannens bästa. Vid tvist gäller god mans ord före anhörigas eller personalens.

”**Förvalta egendom**” innebär att den gode mannen får ansvaret för förvaltning och redovisning av huvudmannens ekonomi.

Inom två månader från förordnandet ska god man till överförmyndaren inge en förteckning över huvudmannens tillgångar och skulder. Blankett finns hos överförmyndaren och vid upprättandet av förteckningen ska följande beaktas:

Allt ska redovisas per den dag tingsrätten förordnande den gode mannen.

Bankkonto ska stå i huvudmannens namn och styrkas med av banken intygat saldo

Medel som behövs för löpande utgifter ska stå på s.k. hanteringskonto utan spärr.

All övrig egendom ska vara spärrad.

Gode mannen är skyldig att från banker ordna bekräftelse på att alla konton och depåer utöver hanteringskontot är spärrade.

Medel på spärrat konto kan få användas efter ansökan och tillstånd från överförmyndaren.

Värdepapper och aktier ska redovisas med namn/beteckning, antal och värden. Obligationer uppges med antal och nominellt belopp. Har huvudmannen VP-konto skall den gode mannen registreras som ombud hos VPC. **Fonder** ska anges med namn och andelar och marknadskurs på förordnandedagen. **Fastighet** ska redovisas med beteckning, andel och taxeringsvärde. Ägandet ska styrkas med kopia av gravations- eller lagfartsbevis. **Bostadsrätt** ska upptas till andelsvärde. Ägd andel och lägenhetsbeteckning/ -nummer ska anges. Kopia av bevis från föreningen ska styrka att huvudmannen är ägare.

Skulder ska anges med belopp och med namn på fordringsägaren. Stora belopp ska styrkas med kopia av revers eller annan handling, där även ränta ska framgå.

Förteckningen ska undertecknas.

”På heder och samvete” betyder att uppgivaren vid domstol ska kunna gå ed på att allt är korrekt angivet.

***

God man bör underrätta försäkringskassan, hyresvärd, televerk, biståndshandläggare, försäkringsbolag, skatteverket, m.fl. om sin roll och kanske ändra adress för räkningar.

Förvaltarskap

Omyndigförklaring avskaffades den 1 jan. 1989 och samtidigt infördes förvaltarskap, som kan anordnas mot den enskildes vilja. I Föräldrabalken 11:7 står det: *”Om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får tingsrätten besluta att anordna förvaltarskap.”* (=när det inte anses vara tillräckligt med ett godmanskap)

Förvaltarskapet anpassas till behovet i det enskilda fallet och kan anordnas komplett (=rätt, person och egendom) eller begränsas till att avse t.ex. förvaltning av en fastighet eller en viss del av huvudmannens kapital.

Den som får förvaltare förordnad för sig mister helt bestämmanderätten över det som omfattas av förordnandet, men behåller i övrigt sin rättsliga handlingsförmåga.

Frågor om förvaltarskap handläggs av överförmyndaren och domstol enligt i stort sett samma mönster som vid förordnandet av en god man. Vid prövning av ärende om förvaltarskap ska tingsrätten, om möjligt, höra huvudmannen muntligen eller utse annat ombud/biträde som skall höra huvudmannen och övriga närmast berörda.

Läkarintyg är ett krav för förvaltarskap.

Det bör inhämtas yttrande från socialnämnd, make/maka, barn eller närmaste släktingar.

För en förvaltares redovisningskyldighet till överförmyndaren gäller samma krav som för en god man.

Lagstadgade begränsningar

God man eller förvaltare:

- **får inte** ge bort av huvudmannens egendom eller avstå från arv.

- **kan inte** godkänna testamente.

- får efter skriftlig ansökan och **endast efter överförmyndarens skriftliga tillstånd:**

* köpa, byta, ta emot som gåva, inteckna, belåna, hyra ut eller sälja huvudmannens fasta egendom eller nyttjanderätt till sådan egendom. Hit räknas även bostadsrätt.

* ingå avtal om nyttjanderätt till någon annans fasta egendom (teckna hyresavtal är dock tillåtet).

* låna ut av, ta upp lån, gå i borgen för eller ställa huvudmannens egendom i säkerhet för dennes eller någon annans förbindelse.

* godkänna bodelning eller arvskifte.

- **Observera,**

att vid de fall god man/förvaltare själv eller någon annan närstående har eget intresse i en rättshandling, som man vill utföra för huvudmannen, så uppkommer juridiskt ”motstridiga intressen”.

Då måste processen inledas med ansökan till överförmyndaren om förordnande av en separat god man att bevaka huvudmannens intresse i den rättshandlingen.

Lagen föreskriver att huvudmannens medel skall vara betryggande placerade och andemeningen är att annan placering än på bank mot ränta innebär en utökad risk.

God man/förvaltare måste ansöka skriftligt hos överförmyndaren för att få tillstånd att göra placering som ökar riskexponeringen av huvudmannens medel.

Redovisning

Redovisningen ska sparas tre hela kalenderår.

Alla in- och utbetalningar bör löpande noteras på ett överskådligt sätt i en kassabok eller liknande och gärna med samma rubriker och summeringar som i årsräkningen.

forts. nästa sida

Detta är särskilt viktigt om det skulle hända den gode mannen/förvaltaren något och någon annan måste ta över uppdraget.

Senast **den 1 mars varje år** skall god man och förvaltare redovisa sin förvaltning avseende föregående år till överförmyndaren.

För årsräkning/redogörelse finns särskilda blanketter. (se under överförmyndaren på www.taby.se /sök efter överförmyndaren).

Årsräkningen ska avse hela eller den del av föregående kalenderår som god man/förvaltare haft sitt förordnande och allt ska kunna styrkas med verifikationer.

Komplett kontoutdrag över alla händelser på hanteringskontot skall alltid bifogas.

Årsräkningen ska innehålla:

- * Uppgifter om huvudmannens tillgångar och skulder vid redovisningsårets/-periodens början och slut.
- * Redovisning av inkomster och utgifter under perioden, alla med kopior av verifikationer och redovisade per huvudrubrik / rad. Posterna ska vara inskrivna i årsräkningen och sammanställda för granskning. Klumpsummor med hänvisning till underlag eller kontoutdrag accepteras inte!
- * Ingen periodisering! Endast de faktiska in- och utbetalningar som ägt rum inom perioden (skall finnas på kontoutdrag) ska redovisas
- * Årsbesked (kopior) från banker med flera för bankmedel, värdepapper och skulder ska bifogas liksom intyg avseende fasta tillgångar, t.ex. bostadsrätt eller fastighet.
- * Av årsbeskeden ska tydligt framgå att alla tillgångar utöver hanteringskontot är överförmyndarspärade.

Redogörelse:

Till årsräkningen ska (på speciell blankett) bifogas en redogörelse med en beskrivning av gode mannens/förvaltarens insatser för huvudmannen under redovisningsperioden.

Fråga om eventuellt behov av ändring av förvaltaruppdrag ska besvaras.

Utgifter för utlägg och resor utöver schablon och som ersättning önskas för ska redovisas med kvitton.

På redogörelsen anges om ställföreträdaren önskar arvode eller ej.

Del- eller Sluträkning:

ska lämnas när uppdraget upphör, när god man/förvaltare blir entledigad, vid byte av god man/förvaltare eller när huvudmannen avlider. Förordnandet upphör omedelbart när huvudman avlider.

Innan uppdraget kan avslutas är god man/förvaltare skyldig att inge en sluträkning över förvaltningen t.o.m. dödsdagen. Redovisningen utförd av den godeman/förvaltaren kan överklagas i, upp till tre år.

Arvode

Särskilt förordnade förmyndare, gode män och förvaltare kan få arvode för sina insatser och ersättning för sina kostnader i samband med uppdragets utförande.

Lagen anger endast att ställföreträdare ska ha rätt till "skäligt" arvode. Andemeningen är att uppdragen även ska vila på ideell bas.

Överförmyndaren granskar inlämnad års-, del- eller sluträkning och fastställer då arvode för uppdraget – om ställföreträdaren i redogörelsen angivit att arvode önskas.

För att få en likformig bedömning över hela landet har kommunförbundet angivit principer för arvoderingen, som baserar sig på kategorier och som beräknar arvode som procent av det aktuella årets prisbasbelopp.

Arvodet samt därpå löpande sociala avgifter betalas av huvudmannens medel om dennes inkomst och/eller tillgångar överstiger 2,65 respektive 2,0 prisbasbelopp.

Arvodet är skattepliktig inkomst för ställföreträdaren och ska beskattas vid utbetalningen. När huvudmannen betalar ska god man/förvaltare, månaden efter utbetalningen, inge skattedeclaration samt betala innehållen preliminärskatt (30%) och på beslutet angivna sociala avgifter direkt till Skatteverket.

Om huvudmannens inkomster och tillgångar är lägre än gränsvärdena betalar kommunen ställföreträdaren, efter avdrag för preliminärskatt, och de sociala avgifterna till Skatteverket.

När huvudmannens inkomster/tillgångar ligger nära gränsvärdena kan betalningen komma att delas med kommunen.